YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä toukokuuta 2000 *

Asiassa C-50/99,

jonka Tribunal de grande instance de Paris (Ranska) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Jean-Marie Podesta

vastaan

Caisse de retraite par répartition des ingénieurs cadres & assimilés (CRICA) ym.

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward sekä tuomarit L. Sevón, P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari), P. Jann ja M. Wathelet,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Jean-Marie Podesta, edustajanaan asianajaja B. Canciani, Pariisi,

— Caisse de retraite par répartition des ingénieurs cadres & assimilés (CRICA) ym., edustajanaan asianajaja B. Serizay, Pariisi,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies A. Aresu,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Podestan, edustajanaan asianajaja S. Formé, Pariisi, Caisse de retraite par répartition des ingénieurs cadres & assimilés (CRICA) ym:iden, edustajanaan B. Serizay, ja komission, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies H. Michard, 9.12.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.1.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal de grande instance de Paris on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 12.1.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 16.2.1999, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa hakijana on Jean-Marie Podesta ja vastapuolina Caisse de retraite par répartition des ingénieurs cadres & assimilés (CRICA), Union interprofessionnelle de retraite de l'industrie et du commerce (UIRIC), Caisse générale interprofessionnelle de retraite pour salariés (CGIS), Association générale des institutions de retraite des cadres (AGIRC) ja Association des régimes de retraite complémentaire (Arrco) (jäljempänä eläkekassat).

Yhteisön oikeus

3 Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä 24 päivänä heinäkuuta 1986 annettua neu-

voston direktiiviä 86/378/ETY (EYVL L 225, s. 40) on muutettu 20.12.1996 annetulla neuvoston direktiivillä 96/97/EY (EYVL 1997, L 46, s. 20).

4 Direktiivin 96/97/EY johdanto-osan 14. perustelukappaleen mukaan asiassa C-262/88, Barber, 17.5.1990 annettu tuomio (Kok. 1990, s. I-1889) "merkitsee väistämättä neuvoston direktiivin 86/378/ETY — — tiettyjen säännösten osittaista pätemättömyyttä palkansaajien osalta".

5 Direktiivin 86/378/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 96/97/EY, 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"'Ammatillisilla sosiaaliturvajärjestelmillä' tarkoitetaan järjestelmiä, joita direktiivi 79/7/ETY ei koske ja joiden tarkoituksena on antaa palkansaajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille yrityksessä tai yritysryhmässä, taloudellisen toiminnan alueella tai ammattialalla tai ammattialojen ryhmässä etuudet, jotka täydentävät lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvia etuuksia tai korvaavat ne, riippumatta siitä, onko näiden järjestelmien piiriin kuuluminen pakollista tai vapaaehtoista."

6 Direktiivin 96/97/EY liitteen 2 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke kuuluu seuraavasti:

"Kaikkien tämän direktiivin palkansaajia koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden on käsitettävä kaikki etuudet, jotka on myönnetty 17 päivän toukokuuta 1990 jälkeisiltä työssäolokausilta, ja niitä on sovellettava takautuvasti tästä päivämäärästä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niitä työntekijöitä tai heidän edunsaajiaan koskevia säännöksiä, jotka ovat ennen tätä päivämäärää panneet vireille oikeudenkäyntimenettelyn tai esittäneet sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisen vastaavan vaatimuksen."

7 Direktiivin 96/97/EY 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden oli saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1.7.1997 ja ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Kansallinen lainsäädäntö

8 Ranskan code de la sécurité socialen (sosiaaliturvalaki) L. 921-1 §:n mukaan "yleisen sosiaaliturvajärjestelmän tai maataloussosiaalivakuutusten pakollisen vanhuusvakuutuksen alaisuuteen kuuluvien palkansaajaryhmien ja saman ryhmän entisten palkansaajien, jotka eivät kuulu tämän säännöstön tai code ruralin (maaseutulaki) 1050 §:n I momentin nojalla toimiluvan omaavan, täydentäviä eläkkeitä myöntävän laitoksen hallinnoiman täydentävän eläkejärjestelmän piiriin, on liityttävä johonkin näistä laitoksista".

9 Code de la sécurité socialen L. 921-4 §:n mukaan palkansaajien täydentävät eläkejärjestelmät perustuvat toimialoille yhteisiin valtakunnallisiin sopimuksiin ja

näiden järjestelmien täytäntöönpanosta huolehtivat täydentäviä eläkkeitä myöntävät laitokset ja yhteenliittymät, joihin nämä laitokset ovat ryhmittyneet. Nämä yhteenliittymät vastaavat lisäksi korvauksesta, joka koskee niihin liittyneiden, täydentäviä eläkkeitä myöntävien laitosten toteuttamia toimenpiteitä.

10 Mainitun lain L. 922-4 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Täydentäviä eläkkeitä myöntävien laitosten muodostamat yhteenliittymät ovat yksityisoikeudellisia, liittyneiden jäsenten ja osallistuvien jäsenten, sellaisina kuin nämä on määritelty L. 922-2 §:ssä, tai näiden edustajien yhtä suurin edustuksin hallinnoimia oikeushenkilöitä, joiden tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa ja jotka täyttävät yleisen edun mukaista tehtävää.

Sosiaaliturva-asioista vastaava ministeri päättää niille annettavasta toimiluvasta.

Näiden yhteenliittymien tehtävänä on panna täytäntöön L. 921-4 §:ssä mainittujen sopimusten määräykset ja myös näiden soveltamista koskevat päätökset, jotka tässä tarkoituksessa sekakomiteassa kokoontuneet, kyseiset sopimukset allekirjoittaneet työnantajien ja palkansaajien edustajat ovat tehneet, ja erityisesti suorittaa korvaus niihin liittyneiden, täydentäviä eläkkeitä myöntävien laitosten toteuttamista toimenpiteistä."

11 Code de la sécurité socialen L. 913-1 §:ssä säädetään, ettei L. 911-1 §:ssä tarkoitettuihin yleissopimuksiin, sopimuksiin tai yksipuolisiin päätöksiin saa sisällyttää sellaista määräystä, joka merkitsisi sukupuoleen perustuvaa syrjintää, uhalla, että määräys on mitätön. Tämän kiellon estämättä voidaan kuitenkin antaa raskaana olevan naisen suojelua koskevia määräyksiä, eikä kieltoa sovelleta eläkeiän vahvistamista tai leskeneläkkeen myöntämisedellytyksiä koskeviin määräyksiin.

12 Toimihenkilöiden eläkkeistä ja sosiaaliturvasta 14.3.1947 tehdyn valtakunnallisen työehtosopimuksen (jäljempänä vuoden 1947 sopimus), sellaisena kuin se on muutettuna 9.2.1994 tehdyllä sopimuksella, 2 kohta kuuluu seuraavasti:

"Kaikkien johonkin MEDEF:n (Mouvement des entreprises de France) yhteenliittymään kuuluvien yritysten on 1.4.1947 lähtien:

— — —

— maksettava kyseessä olevalle laitokselle sopimuksen 6 kohdassa ja sen liitteessä I olevassa 36 kohdassa määriteltyjen maksujen kokonaismäärä siten, että vakuutettujen palkasta pidätetään ennakkona näiden pykälien perusteella heidän maksettavakseen tuleva vakuutusmaksu."

13 Vuoden 1947 sopimuksen liitteen I, sellaisena kuin se on muutettuna, 12 kohta kuuluu seuraavasti:

"Vakuutetun naispuolisella leskellä on oikeus — —

a) leskeneläkkeeseen 50 vuoden iästä lähtien laskettuna sen pistemäärän perusteella, joka vastaa 60 prosenttia kuolleen vakuutetun pistemäärästä, mikäli tämä on kuollut ennen 1.3.1994,

b) leskeneläkkeeseen 60 vuoden iästä lähtien laskettuna sen pistemäärän perusteella, joka vastaa 60 prosenttia kuolleen vakuutetun pistemäärästä, mikäli tämä on kuollut 1.3.1994 jälkeen."

14 Saman liitteen kohdan ensimmäisessä alakohdassa täsmennetään seuraavaa:

"Vakuutetun miespuolisella leskellä on oikeus

a) leskeneläkkeeseen 65 vuoden iästä lähtien laskettuna sen pistemäärän perusteella, joka vastaa 60 prosenttia kuolleen vakuutetun pistemäärästä, mikäli tämä on kuollut ennen 1.3.1994 — —

b) leskeneläkkeeseen, joka lasketaan 12 kohdan 1 b alakohdan mukaisesti, mikäli tämä on kuollut 1.3.1994 jälkeen."

15 Sopimuksen, joka tehtiin 8.12.1961, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Yritysten, jotka ovat MEDEF:iin, CGPME:hen tai UPA:aan liittyneen organisaation yritysjäseniä, kuten myös yritysten, joihin tätä sopimusta sovelletaan sen laajemmasta soveltamisesta tehtyjen päätösten nojalla — — on vakuutettava palkkaa saava henkilöstönsä täydentäviä eläkkeitä myöntävässä laitoksessa — — ."

16 Vuonna 1994 tehdyn sopimusmuutoksen nojalla AGIRC:n vakuutusjärjestelmässä vakuutettu naispuolinen ja miespuolinen leski saattoi saada täysimääräisen leskeneläkkeen saavutettuaan 60 vuoden iän (tai alennetun leskeneläkkeen 55 vuoden iästä lähtien), mikäli vakuutettu jäsen on kuollut 1.3.1994 jälkeen. Myöskin Arrcon vakuutusjärjestelmässä siirryttiin vuonna 1996 tehdyllä sopimuksella leskeneläkkeiden maksamista 55 vuoden iässä koskeviin yhtäläisiin ehtoihin 1.7.1996 jälkeen sattuneiden kuolemantapausten osalta.

Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

17 Marielle Podesta, joka oli ylempi toimihenkilö lääketeollisuuden palveluksessa, maksoi eläkelaitoksille 35 vuoden ajan täydentävää eläkettä koskevia vakuutusmaksuja.

18 Hän kuoli 3.12.1993, minkä jälkeen hänen puolisonsa Jean-Marie Podesta pyysi edunsaajan ominaisuudessa eläkelaitoksia maksamaan hänelle leskeneläkkeenä puolet siitä eläkkeestä, joka olisi kuulunut hänen vaimolleen.

19 Laitokset, joiden puoleen hän kääntyi, kieltäytyivät kuitenkin suostumasta pyyntöön sillä perusteella, että Jean-Marie Podesta ei ollut vielä saavuttanut 65 vuoden ikää, joka oli vahvistettu eläkeiäksi miesleskiä varten, jotta näillä olisi oikeus saada leskeneläkettä puolisonsa eläkkeen perusteella.

20 Jean-Marie Podesta nosti tämän johdosta ennakkoratkaisukysymyksen esittäneessä tuomioistuimessa 18.11.1996 kanteen, jossa hän vaati eläkekassojen velvoittamista maksamaan hänelle taannehtivasti hänen vaimonsa kuolinpäivästä alkaen leskeneläkkeen laissa säädettyine korkoineen ja lisineen. Hän katsoi, että vuoden 1947 sopimuksen liitteen I, sellaisena kuin se on muutettuna, määräykset loukkaavat naisten ja miesten samapalkkaisuuden periaatetta, koska niiden mukaan miespuolisen lesken tulee olla saavuttanut 65 vuoden ikä saadakseen leskeneläkettä puolisonsa eläkkeen perusteella, kun taas naisleskien eläkeikä on 60 vuotta.

21 Eläkekassat väittivät vastineessaan, että kyseessä oleva täydentävä eläkejärjestelmä ei kuulu perustamissopimuksen 119 artiklan soveltamisalaan. Niiden mukaan kyseessä on nimittäin toimialoille yhteinen jakojärjestelmä, joka on kaikille palkansaajille pakollinen ja jossa ei oteta huomioon ammatillisia vaan sosiaalipoliittisia näkökohtia (eli työssäkäyvien ja eläkeläisten välinen solidaarisuusvaatimus).

22 Tribunal de grande instance katsoi asian ratkaisun edellyttävän perustamissopimuksen 119 artiklan tulkintaa, minkä vuoksi se päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Sovelletaanko perustamissopimuksen 119 artiklaa, jossa määrätään miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteesta, nimillä AGIRC ja Arrco tunnettuihin

täydentäviin eläkejärjestelmiin, ja kielletäänkö tässä artiklassa miesten ja naisten syrjintä, joka liittyy siihen ikään, jonka täytettyään miehillä ja naisilla on oikeus saada puolisonsa kuoleman johdosta leskeneläkettä?"

Ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäinen osa

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt kansallinen tuomioistuin haluaa kysymyksensä ensimmäisessä osassa asiallisesti selvittää, sovelletaanko perustamissopimuksen 119 artiklaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin täydentäviin eläkejärjestelmiin.

24 Aluksi on syytä huomata, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suoraan lakiin perustuvat sosiaaliturvajärjestelmät tai -etuudet, erityisesti eläkkeet, eivät kuulu palkan käsitteen piiriin, sellaisena kuin tämä käsite on rajattu perustamissopimuksen 119 artiklassa (em. asia Barber, tuomion 22 kohta ja asia C-7/93, Beune, tuomio 28.9.1994, Kok. 1994, s. I-4471, 44 kohta).

25 Sitä vastoin etuudet sellaisesta eläkejärjestelmästä, josta myönnettävä eläke pääasiallisesti määräytyy asianomaisen henkilön tekemän työn perusteella, liittyvät kyseisen henkilön palkkaukseen ja kuuluvat perustamissopimuksen 119 artiklan soveltamisalaan (ks. vastaavasti mm. asia 170/84, Bilka, tuomio 13.5.1986, Kok. 1986, s. 1607, 22 kohta; em. asia Barber, tuomion 28 kohta ja em. asia Beune, tuomion 46 kohta sekä yhdistetyt asiat C-234/96 ja C-235/96, Deutsche Telekom, tuomio 10.2.2000, Kok. 2000, s. I-799, 32 kohta).

26 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti täsmentänyt, ainoa arviointiperuste, jota voidaan pitää ratkaisevana, on se, onko eläke maksettu työntekijälle hänen

ja hänen entisen työnantajansa välisen työsuhteen perusteella, mikä on 119 artiklan sanamuodon mukainen työtä koskeva arviointiperuste (em. asia Beune, tuomion 43 kohta ja asia C-147/95, Evrenopoulos, tuomio 17.4.1997, Kok. 1997, s. I-2057, 19 kohta).

27 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että ammatillisen eläkejärjestelmän mukainen jälkeen jääneen eläke on etuus, jonka perustana on lesken puolison liittäminen järjestelmään, joten tällainen eläke kuuluu 119 artiklan soveltamisalaan (em. asia Evrenopoulos, tuomion 22 kohta).

28 Lopuksi on todettava, että direktiivissä 86/378/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 96/97/EY, ei anneta jäsenvaltioille oikeutta poiketa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisesta palkansaajien eläkeiän ja niiden eläkkeiden osalta, joita heidän jälkeensä jääneet saavat.

29 Ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäiseen osaan on syytä vastata siten, että edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon.

30 Eläkekassat väittävät, että pääasiassa kyseessä oleva täydentävä eläkejärjestelmä ei kuulu perustamissopimuksen 119 artiklan soveltamisalaan. Tältä osin ne katsovat ensiksikin, että kyseessä on luonteeltaan lähes lakisääteinen eläkejärjestelmä, joka koskee pakottavalla tavalla kaikkia palkansaajia ja jonka toiminta ei perustu ammatillisiin vaan sosiaalipoliittisiin syihin.

31 On syytä huomata, että direktiivin 86/378/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 96/97/EY, 2 artiklan 1 kohdan mukaan ammatillisilla sosiaa-

liturvajärjestelmillä tarkoitetaan järjestelmiä, joita miesten ja naisten tasaarvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi 79/7/ETY (EYVL 1979, L 6, s. 24) ei koske ja joiden tarkoituksena on antaa palkansaajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille yrityksessä tai yritysryhmässä, taloudellisen toiminnan alueella tai ammattialalla tai ammattialojen ryhmässä etuudet, jotka täydentävät lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvia etuuksia vai korvaavat ne, riippumatta siitä, onko näiden järjestelmien piiriin kuuluminen pakollista vai vapaaehtoista.

32 Ensiksikin on todettava jo tämän säännöksen sanamuodosta ilmenevän, että ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän luonteeseen kuuluu, että siihen liittyminen on pakollista.

33 Pääasian asiakirjoista käy lisäksi ilmi, että nyt kyseessä olevassa tapauksessa ei ole kyse koko väestölle tai kaikille työntekijöille tarkoitetuista sosiaaliturvajärjestelmistä. AGIRC:n osalta järjestelmä ei koske kuin toimihenkilöitä yrityksissä, jotka ovat liittyneet järjestelmään, joka puolestaan kuuluu tähän yhteenliittymään, kun taas Arrcoon kuuluviin järjestelmiin on liittynyt ainoastaan palkansaajia.

34 Kuten julkisasiamies täsmensi ratkaisuehdotuksensa 48—50 kohdassa, se seikka, että kansallinen lainsäätäjä laajentaa ammatillisten järjestelmien soveltamisalaa eri palkansaajaryhmiin, ei riitä perusteeksi sille, että näiden järjestelmien voitaisiin katsoa jäävän perustamissopimuksen 119 artiklan tai direktiivin 86/378/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 96/97/EY, 2 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle, koska on selvää, että nämä järjestelmät on lähtökohtaisesti tarkoitettu kyseisten yritysten nykyisille tai entisille palkansaajille.

35 Lopuksi on syytä huomata sen väitteen osalta, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan täydentävän eläkejärjestelmän toiminta ei perustu ammatillisiin vaan sosiaalipoliittisiin syihin, että kuitenkaan sellaiset sosiaalipoliittiset, valtionhal-

lintoon liittyvät tai eettiset arviot tai edes budjettiin liittyvät perusteet, jotka ovat vaikuttaneet tai voineet vaikuttaa järjestelmään, josta kansallinen lainsäätäjä on säätänyt, eivät voi olla ratkaisevia, jos eläke koskee ainoastaan tiettyä työntekijäryhmää, jos se myönnetään suoraan työssäoloajan perusteella ja jos sen suuruus lasketaan viimeisen palkan perusteella (em. asia Beune, tuomion 45 kohta ja em. asia Evrenopoulos, tuomion 21 kohta).

36 Tämän lisäksi eläkekassat huomauttavat, että pääasiassa kyseessä oleva järjestelmä perustuu jakoperiaatteeseen, mikä merkitsee välttämätöntä tasapainoa vakuutusmaksujen ja etuuksien määrien välillä.

37 Tältä osin on riittävää todeta, että eläkejärjestelmän hallinnointi- ja rahoitustavat eivät sovellu arviointiperusteiksi sen ratkaisemiseksi, kuuluuko tällainen järjestelmä perustamissopimuksen 119 artiklan soveltamisalaan (ks. em. asia Beune, tuomion 38 kohta).

38 On myös huomattava, että perustamissopimuksen 119 artiklaa sovelletaan jakoperiaatteeseen perustuvaan ammatilliseen eläkejärjestelmään, kuten yhteisöjen tuomioistuin on katsonut edellä mainitussa asiassa Evrenopoulos antamassaan tuomiossa.

39 Eläkekassat toteavat lopuksi, että pääasiassa kyseessä oleva eläkejärjestelmä on järjestelmä, jossa vakuutusmaksut ovat määräsuuruisia, toisin kuin etuudet, mistä seuraa, että työnantajalla ei ole velvollisuutta taata entisille palkansaa-

jilleen määrätynsuuruista tai työsuhteen keston ja viimeisen palkan perusteella määriteltävissä olevaa etuuksien tasoa.

40 Tältä osin on riittävää todeta, että eläkekassojen itsensä esittämien selvitysten ja Podestan oikeudenkäyntikirjelmäänsä liittämän esitemateriaalin mukaan annetut etuudet riippuvat viimeisestä palkasta, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 57 ja 58 kohdassa.

41 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että perustamissopimuksen 119 artiklaa sovelletaan sen kaltaisiin täydentäviin eläkejärjestelmiin, joista pääasiassa on kysymys.

Ennakkoratkaisukysymyksen toinen osa

42 Kysymyksensä toisessa osassa kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, onko perustamissopimuksen 119 artiklan kanssa ristiriidassa miespuolisten ja naispuolisten työntekijöiden välinen syrjintä, joka liittyy siihen ikään, joka antaa työntekijän kuoleman jälkeen puolisolle oikeuden leskeneläkkeeseen.

43 On selvää, että nyt kyseessä olevassa tapauksessa pääasian hakija, joka ei vielä ole saavuttanut 65 vuoden ikää, ei voi saada leskeneläkettä hänen puolisonsa kuoleman jälkeen, vaikka naispuolisille leskille ikä, jolloin he voivat olla oikeutettuja sen saamiseen, on 60 vuotta.

44 Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 119 artiklassa edellytettyyn ammatillista eläkettä koskevaan tasa-arvoiseen kohteluun voidaan vedota edellä mainitussa asiassa Barber 17.5.1990 annetun tuomion jälkeisiltä työskentelykausilta saatavien etuuksien osalta (ks. vastaavasti asia C-28/93, Van den Akker ym., tuomio 28.9.1994, Kok. 1994, s. I-4527, 12 kohta).

45 Tästä seuraa, että ammatilliset eläkejärjestelmät olivat velvollisia takaamaan tasa-arvoisen kohtelun toteutumisen 17.5.1990 lähtien (em. asia Van den Akker ym., tuomion 14 kohta).

46 Näin ollen on vastattava, että perustamissopimuksen 119 artiklaa sovelletaan sen kaltaisiin täydentäviin eläkejärjestelmiin, jollaisesta pääasiassa on kysymys, ja tämän artiklan kanssa on 17.5.1990 lähtien ollut ristiriidassa näiden järjestelmien sellainen toiminta, joka merkitsee syrjintää miespuolisten ja naispuolisten työntekijöiden välillä sen iän osalta, joka antaa työntekijän kuoleman jälkeen tämän puolisolle oikeuden leskeneläkkeeseen.

Oikeudenkäyntikulut

47 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Tribunal de grande instance de Paris'n 12.1.1999 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) sovelletaan sen kaltaisiin täydentäviin eläkejärjestelmiin, jollaisesta pääasiassa on kysymys, ja tämän artiklan kanssa on 17.5.1990 lähtien ollut ristiriidassa näiden järjestelmien sellainen toiminta, joka merkitsee syrjintää miespuolisten ja naispuolisten työntekijöiden välillä sen iän osalta, joka antaa työntekijän kuoleman jälkeen tämän puolisolle oikeuden leskeneläkkeeseen.

Edward Sevón Kapteyn

Jann Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä toukokuuta 2000.

R. Grass D. A. O. Edward

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja